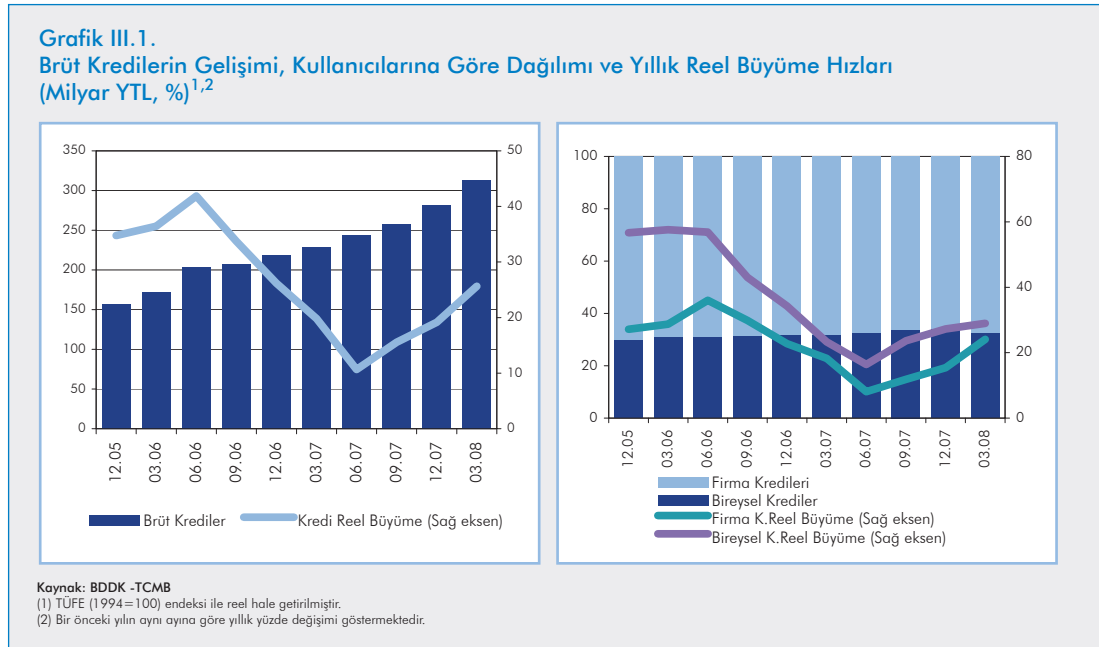


III. BANKACILIK SEKTÖRÜ RİSKLERİ

Geleneksel bankalarla aynı hukuki statüye sahip olmalarına rağmen, çalışma esasları farklılık gösteren katılım bankaları bu bölümde yer alan risk analizlerinde hariç tutulmuştur.

III.1. Kredi Riski ve Senaryo Analizi

III.1.1. Kredilerin Gelişimi



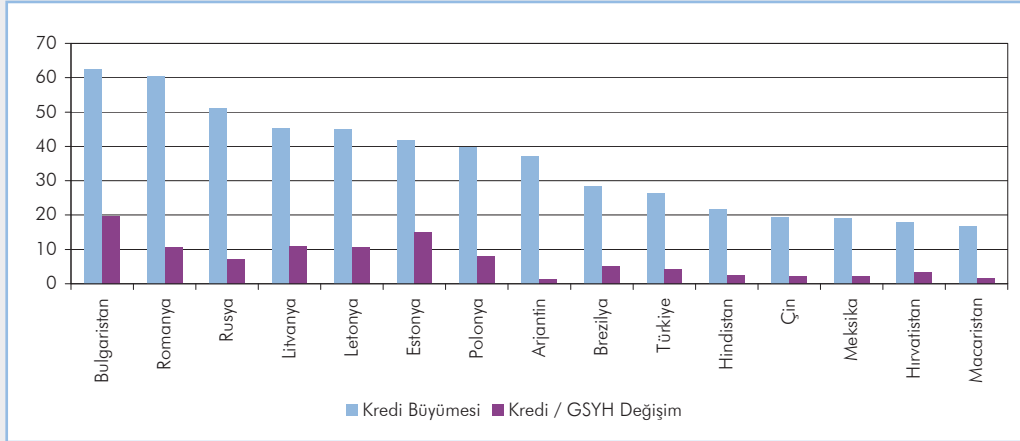
2007 yılı sonu itibarıyla bankacılık sektörü brüt kredi hacmi⁶ bir önceki yıl sonuna göre yüzde 19,2 oranında reel artış göstererek, 281,4 milyar YTL'ye ulaşmıştır. 2006 yılının ikinci çeyreğinden itibaren uygulanan sıkı para politikasının etkisiyle yavaşlayan kredi hacmi artış hızı, 2007 yılının ikinci yarısından itibaren yeniden yükselme eğilimine girmiştir. 2008 yılının Mart ayında ise krediler yıllık yüzde 25,6 reel artışla 313,3 milyar YTL olmuştur (Grafik III.1).

Son yıllarda brüt kredi hacmindeki artışta belirleyici olan ancak, tamamına yakınının Türk parası cinsinden kullanılması nedeniyle, para politikasının sıkılaştırılmasından firma kredilerine kıyasla daha fazla etkilenen bireysel kredilerin artış hızı, 2007 yılının Haziran ayından itibaren tekrar yükselme eğilimine girmiştir. Bireysel kredilerin 2006 yılı sonunda yüzde 31,8 olan toplam krediler içindeki payı, 2007 yılı sonu itibarıyla yüzde 34'e yükselmışse de Mart 2008 döneminde tekrar azalarak yüzde 32,7 olmuştur (Grafik III.1).

⁶ Brüt Krediler = Canlı Krediler + Brüt Tahsili Gecikmiş Alacaklar

Kredi arzının önümüzdeki dönemde daha çok küresel piyasalarda yaşanan dalgalanmanın seyrine bağlı olacağı düşünülmektedir. Bankaların bu dönemde daha likit portföy tutma eğilimlerinin de kredi büyümesini sınırlayan bir diğer faktör olması muhtemeldir.

Grafik III.2.
Seçilmiş Ülkelerde Kredi Büyümesi ve Kredi/GSYH Değişim (2007) (%)



Kaynak: IMF Global Financial Stability Report (Nisan 2008)

2007 yılı sonunda, Türkiye’de kredi büyümesi, Bulgaristan, Romanya, Litvanya, Letonya, Estonya ve Polonya gibi yeni AB üyesi ülkelerin kredi artış hızlarının altında olmakla birlikte nominal olarak yüzde 26,5 gibi yüksek bir seviyede gerçekleşmiştir (Grafik III.2).

Tablo III.1. Kredilerle İlgili Seçilmiş Bazı Oranlar (Milyon YTL, %)

	2005	2006	2007	03.08
İlk 5 Banka¹				
Brüt Kredi Toplamı	87.889	127.494	162.452	180.354
Toplam Brüt Krediler İçerisindeki Pay	55,8	58,5	57,7	57,6
TGA / Toplam Brüt Kredi	3,9	4	3,8	3,1
Kredi / Mevduat	54,7	79,9	88,8	91,1
İlk 10 Banka¹				
Brüt Kredi Toplamı	127.913	183.154	236.833	262.556
Toplam Brüt Krediler İçerisindeki Pay	81,2	84,1	84,2	83,8
TGA / Toplam Brüt Kredi	5	3,8	3,6	3,1
Kredi / Mevduat	58,9	68,5	77,2	78,6
Sektör				
Brüt Kredi Toplamı	157.440	217.848	281.370	313.285
TGA / Toplam Brüt Kredi	4,8	3,8	3,5	3
Kredi / Mevduat	64,8	73,5	82,3	83,9

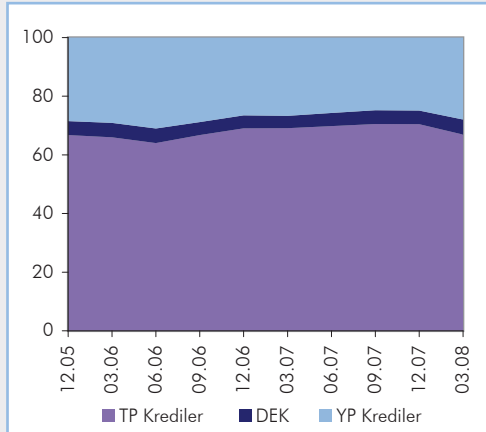
Kaynak : BDDK-TCMB

(1) Toplam brüt krediler içindeki paylarına göre.

2007 yılı sonu itibariyle en fazla kredi kullandıran ilk 5 bankanın toplam krediler içerisindeki payı bir önceki yıl sonuna göre 0,8 puan azalırken, ilk 10 bankanın payı 0,1 puan artmıştır. Söz konusu bankaların toplam kredi hacmindeki payı, 2008 yılının ilk çeyreğinde azalış göstermiştir. 2007 yılı sonunda her iki grubun da tahsili gecikmiş alacak dönüşüm oranlarında 0,2 puan azalış olduğu, 2008 yılı Mart ayında da azalışın sürdüğü ancak her iki grup oranının da sektör ortalamasının üzerinde kaldığı görülmektedir.

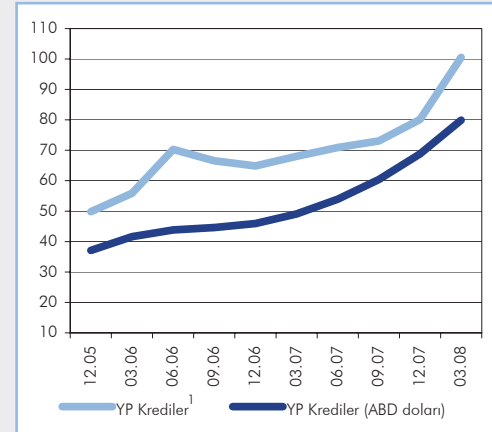
Sektörün kredi/mevduat oranı 2007 yılı sonu itibariyle yüzde 82,3 olarak gerçekleşmiş, 2008 yılı Mart ayında ise 1,6 puanlık artışla son altı yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Diğer yandan, temel olarak brüt kredilerdeki artışın, tahsili gecikmiş alacaklardaki artıştan daha fazla olmasından kaynaklansa da tahsili gecikmiş alacak dönüşüm oranındaki düşüş eğilimi devam etmiş olup, bu durum küresel dalgalanma nedeniyle uluslararası bankaların karşılaştıkları zararların büyük miktarlara ulaştığı bir konjonktürde bankacılık sektörünün sağlığını koruduğunu göstermesi bakımından olumludur (Tablo III.1).

Grafik III.3.
Kullandırılan Kredilerin TP-YP Kompozisyonu
(%, TGA Hariç)



Kaynak: BDDK-TCMB

Grafik III.4.
Yabancı Para Kredilerin Gelişimi (Milyar YTL-
ABD doları, TGA Hariç)



Kaynak: BDDK -TCMB

(1) Bankamız ABD doları döviz alış kuru ile hesaplanmıştır.

2006 yılı sonu itibariyle yüzde 69,1 olan Türk parası kredilerin toplam krediler içerisindeki payı, 2007 yılı sonunda yüzde 70,5'e yükselmiş, 2008 yılı Mart ayında ise yüzde 66,9'a gerilemiştir (Grafik III.3). 2008 yılı Mart ayı itibariyle, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 33,8 oranında artış gösteren Türk parası krediler 203,3 milyar YTL'ye ulaşmıştır.

2006 yılı sonunda 64,9 milyar YTL olan yabancı para kredilerin⁷, 2007 yılı sonunda yüzde 23,5 artışla 80,1 milyar YTL'ye ve 2008 yılı Mart ayında ise bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 47,8 artışla 100,5 milyar YTL'ye ulaştığı görülmektedir (Grafik III.4). Ancak yabancı para kredilerin Türk parası karşılığındaki artışın düşük kalması, son bir yıllık dönemde Türk parasının değer kazanmasından kaynaklanmaktadır. 2008 yılı Mart ayında yabancı para kredilerin ABD doları cinsinden yıllık artışı yüzde 62,9 olarak gerçekleşmiştir.

⁷ Dövizle endeksli krediler yabancı para krediler içerisinde değerlendirilmiştir.

Tablo III.2. Kullanılan Kredilerin Büyüklüklerine Göre Gelişimi (TGA Hariç, %)

	Kredi Tutarı				Müşteri Sayısı			
	2005	2006	2007	03.08	2005	2006	2007	03.08
1 Milyon YTL'den Büyük	41,5	42,1	39,8	42,5	0,04	0,05	0,05	0,06
501 Bin -1 Milyon YTL Arası	4,5	4,6	4,8	4,6	0,03	0,05	0,05	0,05
101-500 Bin YTL Arası	10,6	12,1	13,3	12,8	0,27	0,43	0,54	0,56
51-100 Bin YTL Arası	5,6	6,7	7,8	7,7	0,4	0,67	0,87	0,91
51 Bin YTL'den Küçük	37,8	34,5	34,3	32,5	99,26	98,81	98,48	98,42
Genel Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100

Kaynak: BDDK-TCMB

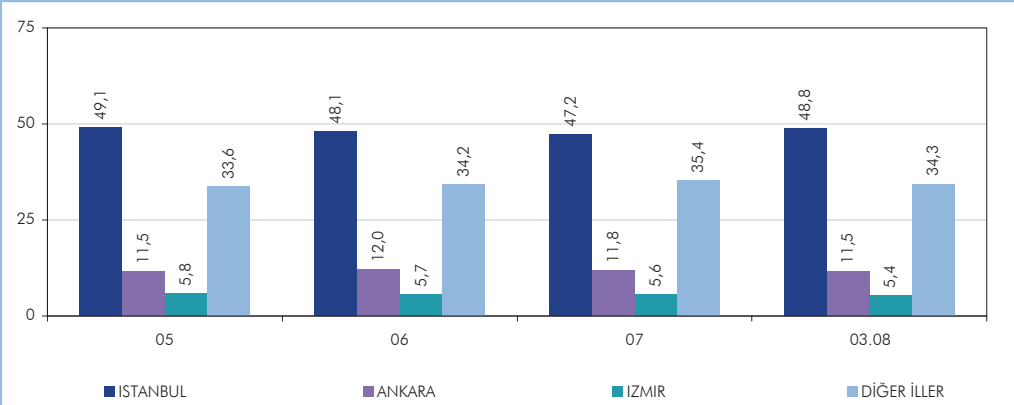
Kredilerin büyüklüklerine göre dağılımına bakıldığında; 2008 yılı Mart ayında önceki dönemlere göre, 1 milyon YTL'den büyük kredilerin payında artış yaşanırken, diğer tüm kredi gruplarının payında azalış yaşanmıştır (Tablo III.2). 1 milyon YTL'den büyük kredilerin müşteri sayısının payı artarken, 101-500 bin YTL arasındaki krediler ve 51-100 bin YTL arasındaki kredilerin tutar olarak paylarının azalmalarına karşın müşteri sayılarının payında artış olduğu görülmektedir.

Tablo III.3. Kredilerin Vade Dağılımı (TGA Hariç, %)

	2005	2006	2007	03.08
0-12 Ay Vadeli Krediler	45,3	41,3	39,9	39,5
12-24 Ay Vadeli Krediler	23,3	17,8	16,4	16,0
24 Aydan Uzun Vadeli Krediler	31,4	40,9	43,7	44,5

Kaynak:TCMB

2007 yılı içinde kredilerin vadesinin uzadığı ve bu durumun 2008 yılı ilk çeyreğinde de devam ettiği görülmektedir (Tablo III.3). Konut kredilerinin ve ihtiyaç kredilerinin büyük bölümünün uzun vadeli olması nedeniyle 24 aydan uzun vadeli kredilerin payı artmıştır. Kredilerin vadesinin uzaması, hanehalkının borç yükünün yönetimini kolaylaştırması ve ödeme imkanlarını artırması açısından olumlu değerlendirilmekteyse de bankacılık kesiminin vade uyumsuzluğu riskini artırmaktadır.

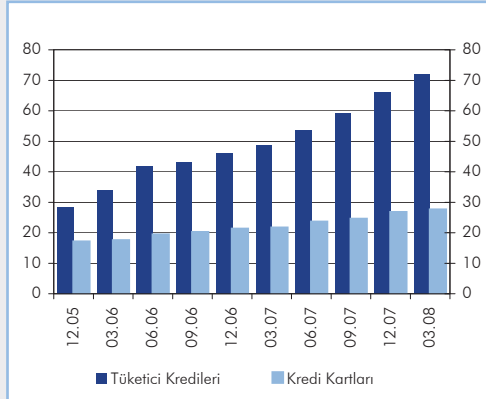
Grafik III.5. Kredilerin İllere Göre Dağılımı (%)¹

Kaynak: TCMB

(1) Krediler, 1211 sayılı Merkez Bankası Kanunu'nun 44 üncü maddesi çerçevesinde bankalarca yapılan bildirimlerden derlenmiş olup, kredi limit veya riskleri toplamı 10 bin YTL'nin, bireysel kredilerde ise 5 bin YTL'nin üzerinde olan gerçek ve tüzel kişilere, bankalarca kullanılan kredi ve fon toplamından (firmaların bankalar aracılığıyla yurt dışından sağladıkları krediler dahil) oluşmaktadır. Tasfiye olunacak alacaklar faiz tahakkuk ve reeskontları dahil, gayri nakdi krediler hariçtir. Ekim 2007 döneminden itibaren tasfiye olunacak alacaklar herhangi bir limit olmaksızın firma bazında bildirim konusu yapılmaktadır.

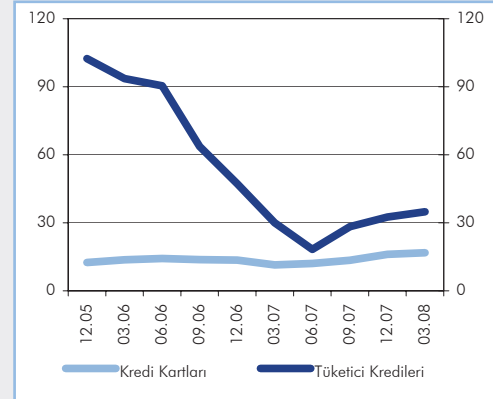
Kredilerin illere göre dağılımında, 2008 yılı Mart ayı itibariyle Ankara ve İzmir illerinin toplam krediler içerisindeki payının azalma eğiliminin devam ettiği ancak İstanbul ilinde 2007 yılı Aralık ayına göre artış yaşandığı görülmektedir (Grafik III.5).

Grafik III.6.
Bireysel Kredilerin Gelişimi
(TGA Hariç, Milyar YTL)



Kaynak: TCMB

Grafik III.7.
Bireysel Kredilerin Reel Büyüme Hızları (%)^{1,2}

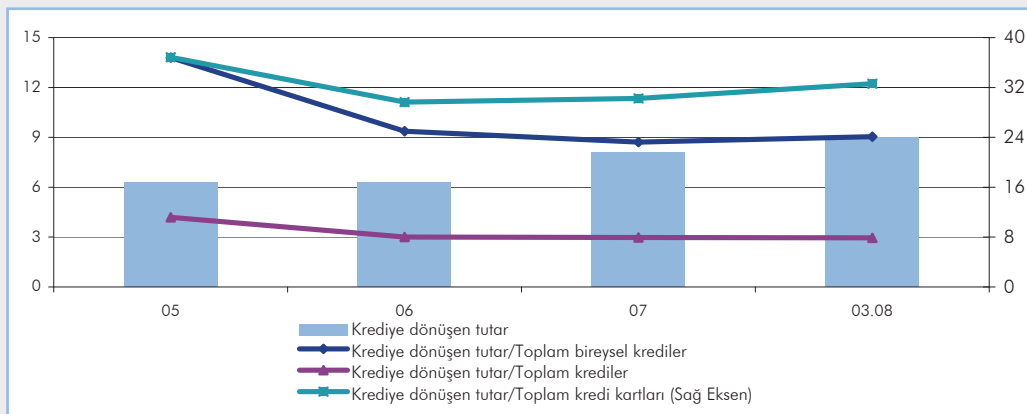


Kaynak: TCMB

(1) TÜFE(1994=100) endeksi ile reel hale getirilmiştir.
(2) Bir önceki yılın aynı ayına göre yıllık yüzde değişimi göstermektedir.

2007 yılında tüketici kredilerinin reel artış oranı yüzde 32,5 olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu oran 2006 yılındaki yüzde 47,2'lik artışın gerisinde olmakla birlikte, 2008 yılı Mart ayı itibariyle tekrar hızlanarak yüzde 34,9'a yükselmiştir (Grafik III.7). Kredi kartlarının⁸ reel artış hızı ise 2006 yılında yüzde 13,6 iken, 2007 yılı sonunda yüzde 16,1'e, 2008 yılı Mart ayı itibariyle de fazla değişmeyerek yüzde 16,8'e yükselmiştir (Grafik III.7).

Grafik III.8.
Kredi Kartlarının Krediyeye Dönüşüm Oranı¹ (Milyar YTL, %)



Kaynak: TCMB

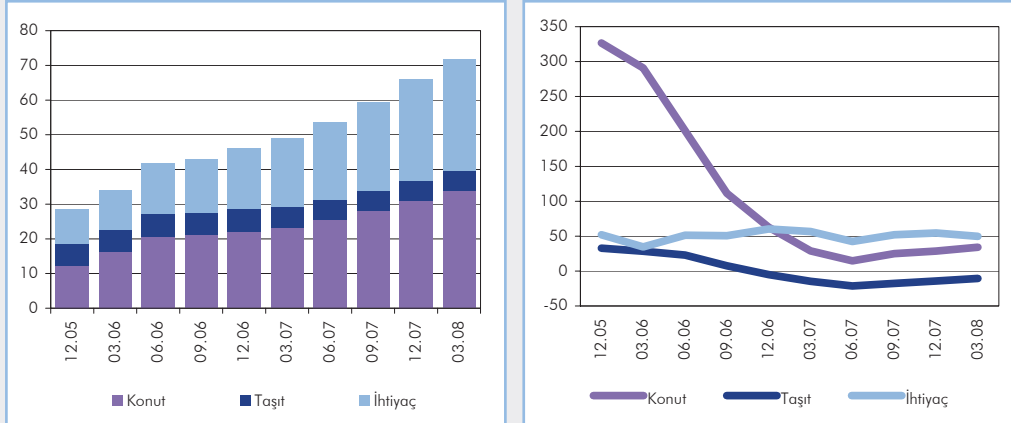
(1) Krediye dönüşen tutar faize tabi olan kredi kartı bakiyesini göstermektedir.

Öte yandan, kredi kartı bakiyelerinin faize tabi kısmı 2005 yılından bu yana artmakla birlikte, 2006 yılından itibaren söz konusu tutarın bireysel kredilere oranı yüzde 9 bandında yatay bir seyir izlemektedir (Grafik III.8).

⁸ Kredi kartları ile yapılan harcama tutarları ile nakit çekimlerinin kart hamili tarafından bankaya ödenmesine kadar ilgili nakdi kredi hesabında izlenen tutarını göstermektedir.

2007 yılında ihtiyaç kredilerinde görülen artış, bankaların özellikle ücretli kesime yönelik olarak hazırladıkları kampanyalardan kaynaklanmaktadır. 2007 yılında kullanılan ihtiyaç kredilerinin bir kısmının, yüksek faiz maliyetli kredi kartı borçlarının kapatılmasında kullanıldığı düşünülmektedir.

Grafik III.9

Tüketici Kredilerinin Türlerine Göre Gelişimi ve Reel Büyüme Hızları (TGA Hariç, Milyar YTL, %) ^{1,2}

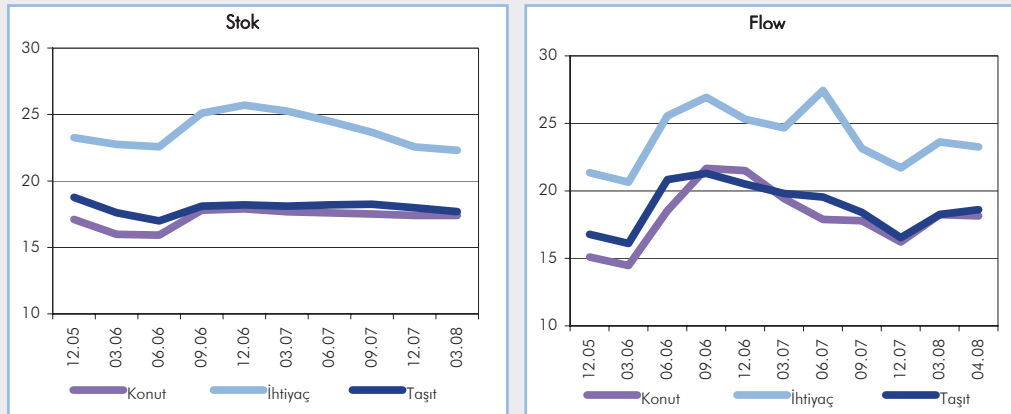
Kaynak: TCMB

(1) İhtiyaç kredileri, konut ve taşit kredisi dışında kalan diğer tüm tüketici kredilerini içermektedir.

(2) TÜFE (1994=100) endeksi ile reel hale getirilmiştir.

2006 yılı Mart ayından itibaren yükseliş eğilimine giren ihtiyaç kredilerinin reel artış hızı 2007 yılında yüzde 54,6 ile konut kredilerinin oldukça üzerinde gerçekleşmiştir. Söz konusu artış oranı 2008 yılı Mart ayı itibariyle yüzde 49,6'ya gerilemekle birlikte hala konut kredilerinin artış hızının üzerindedir. Taşit kredileri ise 2006 yılı sonundan itibaren reel olarak azalmaktadır (Grafik III.9). Bunlara bağlı olarak tüketici kredileri içinde taşit kredilerinin payı azalırken, ihtiyaç kredilerinin payı artmaya devam etmektedir. 2008 yılı Mart ayı itibariyle tüketici kredileri içerisinde, konut kredilerinin payı yüzde 47,3, ihtiyaç kredilerinin payı yüzde 44,6 ve taşit kredilerinin payı yüzde 8,1 olmuştur (Grafik III.9).

Grafik III.10

Faiz Oranları (%) ^{1,2}

Kaynak: TCMB

(1) İhtiyaç kredileri, konut ve taşit kredisi dışında kalan diğer tüm tüketici kredilerini içermektedir.

(2) Ağırlıklı ortalama faiz oranıdır.

Faiz oranlarının son dönem gelişimini yansıtan flow faiz oranlarına bakıldığında 2007 yılının son çeyreğinde Merkez Bankası politika faizlerindeki indirime paralel olarak azalış gösteren tüketici kredisi faiz oranlarının, 2008 yılında uluslararası piyasalardaki dalgalanmalara bağlı olarak yükselme eğilimine girdiği görülmektedir. 2008 yılı Nisan ayında 2007 yılı sonuna göre en fazla yükseliş 2,08 puan ile taşıt kredilerinde görülürken, konut kredilerinin faiz oranları 1,93 ve ihtiyaç kredilerinin faiz oranları ise 1,55 puan artmıştır (Grafik III.10). Stok faiz oranları ise tüketici kredilerinin sabit faizli olmasına bağlı olarak daha önce kullanılan krediler nedeniyle nispeten yatay seyretmiştir (Grafik III.10).

Tablo III.4. Firma Kredilerinin Sektörel Dağılımı (TGA Hariç) (%)^{1,2}

		Krediler				YP Krediler / Toplam Krediler			
		2005	2006	2007	03.08	2005	2006	2007	03.08
1	Toptan ve Perakende Tic., Komisyonc., Motorlu Araç Servis Hizm.	19,2	22,9	19,7	18,2	38,2	37,5	35,6	37,3
2	Taşımacılık, Depolama ve Haberleşme	5,7	7,9	8,5	8,5	68,8	54,7	58,3	60,7
3	Tekstil ve Tekstil Ürünleri San.	8,7	6,5	5,9	5,9	70,5	66,7	63,9	67,5
4	İnşaat	6,5	6,4	8,5	9,3	59,5	50,3	51,0	57,6
5	Gıda, Meşrubat ve Tütün San.	7,3	5,5	5,8	5,5	47,9	46,2	43,5	48,1
6	Metal Ana San ve İşlenmiş Mad. Ürt.	5,5	5,5	5,8	6,2	73,9	73,5	70,6	73,8
7	Elektrik, Gaz ve Su Kaynakları	4,0	5,2	4,1	4,2	96,0	93,4	90,3	90,8
8	Tarım, Avcılık, Ormanlık	4,7	4,6	5,6	5,2	19,5	17,3	24,4	25,4
9	Makine ve Teçhizat San.	3,1	3,6	3,2	3,2	60,2	45,9	41,7	45,4
10	Otel ve Restoranlar (Turizm)	3,1	3,4	3,1	3,5	77,6	75,8	71,2	76,2
	10 Sektör Toplamı	67,9	71,4	70,2	69,6	55,8	51,7	50,3	54,1

Kaynak: TCMB

(1) Krediler, 1211 sayılı Merkez Bankası Kanunu'nun 44 üncü maddesi çerçevesinde bankalarca yapılan bildirimlerden derlenmiş olup, kredi limit veya riskleri toplamı 10 bin YTL'nin (dahil) üzerinde olan firmalara bankalarca kullanılan kredileri (firmaların bankalar aracılığıyla yurt dışından sağladıkları krediler dahil) içermektedir. Faiz tahakkuk ve reeskontları dahil, gayri nakdi krediler hariçtir.

(2) Finansal aracılık sektörü hariçtir.

Bankamız Risk Merkezi verilerine göre, 2008 yılı Mart ayı itibariyle seçilmiş on sektörün toplam firma kredileri içerisindeki payı azalmaya devam ederek yüzde 69,6 olarak gerçekleşmiştir. "Toptan ve Perakende Ticaret, Komisyonculuk, Motorlu Araç Servis Hizmetleri" yüzde 18,2 ile firmalarca kullanılan toplam krediler içerisinde en büyük paya sahip sektör olmakla birlikte, payı azalmaya devam etmiştir. "İnşaat", "Taşımacılık, Depolama ve Haberleşme" ve "Metal Ana Sanayi ve İşlenmiş Maden Ürünleri" sektörlerinin toplam firma kredilerinden aldığı paylar artış gösterirken, "Tekstil ve Tekstil Ürünleri Sanayi" sektöründe azalış eğilimi devam etmektedir. 2008 yılı Mart ayı itibariyle yabancı para kredilerin toplam krediler içindeki payının artışında, Türk parasının değer kaybetmesi de etkili olmuştur. Diğer taraftan, özellikle "İnşaat", "Tarım, Avcılık, Ormanlık" ve "Taşımacılık, Depolama ve Haberleşme" sektörlerinde 2006 yılından bu yana yabancı para kredilerde artış yaşandığı gözlenmektedir (Tablo III.4).

III.1.2. Tahsili Gecikmiş Alacakların Gelişimi

2007 yılı sonunda tahsili gecikmiş alacaklar bir önceki yıl sonuna göre yüzde 20,1 oranında artarak, 9,8 milyar YTL'ye ulaşmış, 2008 yılının Mart ayında ise 9,5 milyar YTL'ye

gerilemiştir. Bu durum, esas itibariyle tahsil edilme imkanı kalmadığı için bilançolardan silinen tutarlardan kaynaklanmaktadır.

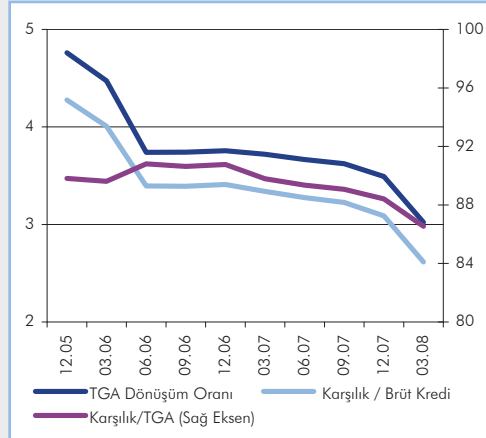
Tablo III.5. Toplam TGA'ların Dağılımı (Milyon YTL)¹

	2005	2006	2007	03.08
Tahsil İmkânı Sınırlı Krediler ve Diğer Alacaklar	813	1.149	1.356	1.423
Tahsili Şüpheli Krediler ve Diğer Alacaklar	775	820	1.634	1.822
Zarar Niteliğindeki Krediler ve Diğer Alacaklar	5.907	6.212	6.837	6.221
Toplam TGA	7.495	8.182	9.827	9.465

Kaynak: BDDK-TCMB
(1) İller Bankası hariçtir.

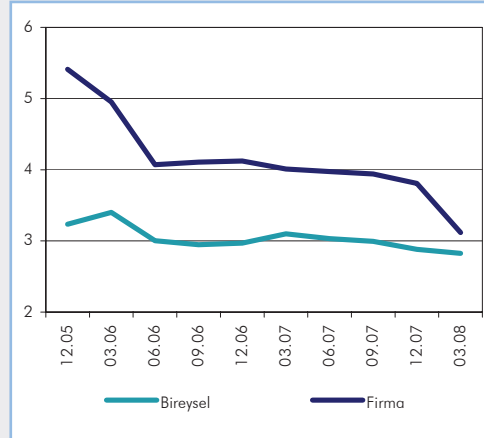
Tahsili gecikmiş alacakların dağılımı incelendiğinde tüm dönemlerde zarar niteliğindeki krediler ve diğer alacakların toplam donuk alacaklar içerisinde en büyük paya sahip olduğu görülmektedir. Diğer taraftan, tahsili şüpheli krediler ve diğer alacakların payı bir önceki yıl sonunda yüzde 10 iken, 2007 yılı sonunda yüzde 16,7'ye, Mart 2008 döneminde de yüzde 19,2'ye yükselmiştir (Tablo III.5).

Grafik III.11. Kredilerin TGA'ya Dönüşüm Oranı ve Karşılıkların TGA İçindeki Payı (%)



Kaynak: BDDK-TCMB

Grafik III.12. Bireysel¹ ve Firma Kredilerinin² TGA'ya Dönüşüm Oranı (%)



Kaynak: BDDK-TCMB

(1) Bireysel Krediler=Tüketici Kredileri + Kredi Kartları
(2) Firma Kredileri=Toplam Krediler - Bireysel Krediler

2007 yılında tahsili gecikmiş alacak tutarı artarken, TGA dönüşüm oranının⁹ gerilediği görülmektedir. Tahsili gecikmiş alacaklar için ayrılan karşılıkların söz konusu alacaklara oranı, 2006 yılı sonunda yüzde 90,8 düzeyindeyken, 2008 yılı Mart ayında yüzde 86,5'e gerilemiştir. Karşılıkların kredilere oranı da buna paralel bir seyir izlemiştir (Grafik III.11).

⁹ Tahsili Gecikmiş Alacak Dönüşüm Oranı= Brüt Tahsili Gecikmiş Alacak (TGA)/Brüt Krediler

Kutu 11.**Karşılıklara İlişkin Yönetmelik Değişikliği**

BDDK tarafından 6 Şubat 2008 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe giren “Bankalarca Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Bunlar için Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile daha önce standart nitelikli kredilerle aynı genel karşılık oranına sahip olan yakın izlemedeki kredilerin genel karşılık oranları yükseltilmiştir. Buna göre; bankalar, standart nitelikli nakdi kredileri toplamının yüzde 1’i ve teminat mektupları, aval ve kefaletleri ile diğer gayrinakdi kredileri toplamının binde 2’si oranında, yakın izlemedeki nakdi kredileri toplamının yüzde 2’si ve teminat mektupları, aval ve kefaletleri ile diğer gayrinakdi kredileri toplamının binde 4’ü oranında genel karşılık ayıracaktırlar.

Ekonomik kesimlere göre TGA gelişimi incelendiğinde, bireysel kredilerin TGA dönüşüm oranı yatay bir seyir izlerken firma kredilerinin TGA dönüşüm oranında bir düşüş yaşandığı görülmektedir. Bu düşüş büyük ölçüde firma kredilerindeki artış ve bu kredilerin içindeki yabancı para kredilerin Türk lirası karşılıklarının artmasından kaynaklanmıştır (Grafik III.12).

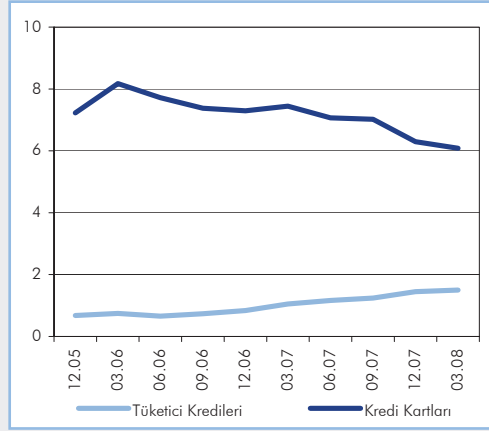
Tablo III.6.**Seçilmiş Ülkeler İtibariyle Kredilerin TGA’ya Dönüşüm Oranı ve Karşılıkların TGA İçindeki Payı (%)**

	TGA Dönüşüm Oranı				Karşılık/TGA			
	2005	2006	2007	Son veri	2005	2006	2007	Son veri
Arjantin	5,2	3,4	2,9	Ekim	125,1	130,3	130,3	Ekim
Brezilya	4,2	4,1	3,1	Eylül	151,8	152,8	182,4	Eylül
Bulgaristan	2,2	2,2	2,2	Eylül	45,3	47,6	-	Eylül
Çek Cumhuriyeti	4,3	3,6	3	Eylül	63,2	58,5	56,4	Eylül
Hırvatistan	6,2	5,2	4,9	Eylül	60	61,5	58,9	Eylül
Macaristan	2,5	2,5	2,5	Haziran	54,4	53,9	55,9	Haziran
Letonya	0,7	0,4	0,4	Eylül	98,8	116,6	125,9	Eylül
Litvanya	0,6	1	0,9	Eylül	-	-	-	-
Polonya	7,7	3,5	3,1	Eylül	61,6	57,8	-	Eylül
Romanya	8,3	8,4	9,1	Eylül	31,4	32	36,9	Eylül
Rusya	3,2	2,6	2,6	Haziran	156,3	159,3	-	Eylül
İngiltere	1	0,9	-	Aralık	54	54,6	-	Aralık
ABD	0,7	0,8	1,1	Eylül	155	137,2	104,8	Eylül
Türkiye	3,9	3,2	3,6	Eylül	89,8	90,8	89,1	Eylül

Kaynak: IMF Global Financial Stability Report, Nisan 2008, BDDK-TCMB

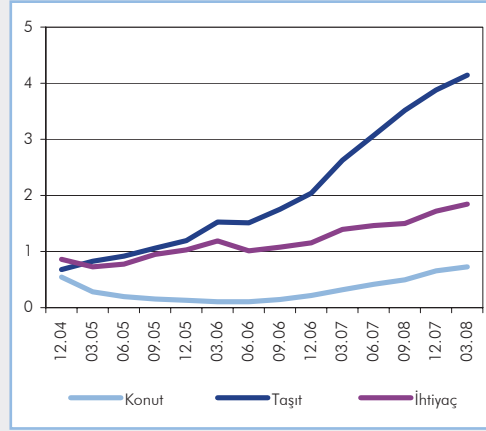
2007 yılında ülkemizde TGA dönüşüm oranı Romanya ve Hırvatistan’ın altında kalırken, diğer seçilmiş ülkelerin oranlarından daha yüksek seyretmiştir. Karşılık/TGA oranının ise Brezilya, Arjantin, Letonya dışındaki seçilmiş ülkelerden daha yüksek seviyelerde bulunduğu görülmektedir (Tablo III.6).

Grafik III.13.
Bireysel Kredilerin TGA Dönüşüm Oranı (%)



Kaynak: TCMB

Grafik III.14.
Tüketici Kredileri TGA Dönüşüm Oranı¹ (%)



Kaynak: TCMB

(1) İhtiyaç kredileri, konut ve taşıt kredisi dışında kalan diğer tüm tüketici kredilerini içermektedir.

2006 yılı başlarında yüzde 8 seviyesinin de üstünde olan kredi kartı TGA dönüşüm oranında, Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun yürürlüğe girmesini takiben başlayan düşüş eğilimi 2007 yılında da devam etmiştir. 2007 yılının son çeyreğinde bir bankanın kredi kartı TGA tutarlarını aktiften silmesi nedeniyle kredi kartlarının TGA dönüşüm oranında önemli bir azalış olmuştur. 2008 yılının ilk çeyreğinde de söz konusu azalış sürerek Mart 2008 itibarıyla kredi kartı TGA dönüşüm oranı yüzde 6,1 olarak gerçekleşmiştir (Grafik III.13).

Tüketici kredileri TGA dönüşüm oranının ise 2006 yılının ikinci yarısından itibaren artış eğiliminde olduğu ve 2006 yılı sonunda yüzde 0,8 iken, 2007 yılı sonunda yüzde 1,4'e ve 2008 yılı Mart ayında yüzde 1,5'e yükseldiği görülmektedir (Grafik III.13). Tüketici kredilerine türleri itibarıyla bakıldığında, TGA dönüşüm oranının en yüksek olduğu grubun taşıt kredileri olduğu görülmektedir. Söz konusu oran, 2008 yılı Mart ayında da yüzde 4,1'e yükselmiştir. Konut kredilerinde ise TGA dönüşüm oranı 2008 yılı Mart ayı itibarıyla yüzde 0,7 olarak gerçekleşmiştir. İhtiyaç kredileri dönüşüm oranı ise 2008 Mart ayı itibarıyla yüzde 1,8'e yükselmiştir (Grafik III.14). İhtiyaç kredilerinin artış hızı yüksek olmasına rağmen bu kredilerin TGA tutarları da artış göstermektedir.

Tablo III.7.
Firma Kredilerinin Sektörel Bazda TGA Dönüşüm Oranları (%)¹

	2005	2006	2007	03.08
1 Toptan ve Perakende Tic., Komisyon., Motorlu Araç Servis Hizm.	3,9	2,3	3,3	3,4
2 Taşımacılık, Depolama ve Haberleşme	3,4	1,3	1,2	1,2
3 Tekstil ve Tekstil Ürünleri San.	10,0	11,2	11,7	9,5
4 İnşaat	4,3	4,0	2,4	1,9
5 Gıda, Meşrubat ve Tütün San.	3,8	3,8	4,7	3,7
6 Metal Ana San ve İşlenmiş Mad. Ürt.	2,7	0,9	1,1	0,7
7 Elektrik Gaz ve Su Kaynakları	0,2	0,2	0,1	0,1
8 Tarım, Avcılık, Ormancılık	3,4	3,1	3,2	3,5
9 Makine ve Teçhizat San.	5,0	2,1	2,1	1,6
10 Otel ve Restoranlar (Turizm)	3,1	2,4	2,4	1,8
10 Sektör Toplamı	4,4	3,1	3,2	2,9

Kaynak: TCMB

(1) Krediler, 1211 sayılı Merkez Bankası Kanununun 44 üncü maddesinde bankalarca yapılan bildirimler esas alınarak hesaplanmış olup, kredi limit veya riskleri toplamı 10 bin YTL'nin (dahil) üzerinde olan firmalara, bankalarca kullanılan kredileri (firmaların bankalar aracılığıyla yurt dışından sağladıkları krediler dahil) içermektedir. Ekim 2007 döneminden itibaren Tasfiye Olunacak Alacaklar herhangi bir limit olmaksızın firma bazında bildirim konusu yapılmaktadır.

Bankamız Risk Merkezi verilerine göre, 2008 yılı Mart ayı itibariyle “İnşaat”, “Makine ve Teçhizat Sanayii” ile “Otel ve Restoranlar (Turizm)” sektörlerinde kredilerin TGA’ya dönüşüm oranlarında azalış eğiliminin devam ettiği, buna karşın “Toptan ve Perakende Ticaret, Komisyonculuk, Motorlu Araç Servis Hizmetleri” ve “Tarım, Avcılık, Ormancılık” sektörlerinin TGA’ya dönüşüm oranlarında 2006 yılından bu yana artış yaşandığı gözlenmektedir (Tablo III.7).

Kutu 12.

Bankalar ve Diğer Mali Kuruluşların Müşterilerinin Risk İşlemleri Hakkında Yönetmelik Değişikliği

Bankamız Risk Merkezi tarafından, 1211 sayılı Bankamız Kanunu’nun 44 üncü maddesi çerçevesinde sürdürülen Risk Santralizasyonuna dayalı uygulamalar, 20 Eylül 2007 tarih ve 26649 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan “Bankalar ve Diğer Mali Kuruluşların Müşterilerinin Risk İşlemleri Hakkında Yönetmelik” ile yeniden düzenlenmiştir. Bankalar ve diğer mali kuruluşlar ile Ekim 2007 döneminden itibaren yapılan bilgi değişimi “Risk ve Protestolu Senet İşlemleri Genelgesi” nde belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde gerçekleştirilmekte olup, kredi limit ve risk bildirimlerinde, tasfiye olunacak alacakların tamamı tutarına bakılmaksızın firma bazında bildirim konusu yapılmaktadır. Dolayısıyla, Finansal İstikrar Raporunun önceki sayılarında yer alan firma kredilerinin temerrüde düşme oranlarına ilişkin veriler ile farklılık arz etmektedir.

Firmaların sektörel bazda, TGA hesaplarında izlenen kredi adedinin, toplam kredi adedine bölünmesi suretiyle hesaplanan temerrüde düşme oranlarının ortalaması, 2008 yılı Mart ayı itibariyle yüzde 7,2’ye yükselmiştir (Tablo III.8).

Seçilmiş 10 sektörün ortalama temerrüde düşme oranı, 2008 yılı Mart ayında yüzde 5,8’dir. Ayrıca, 2008 yılı Mart ayı itibariyle “Toptan ve Perakende Ticaret, Komisyonculuk, Motorlu Araç Servis Hizmetleri”, “Tekstil ve Tekstil Ürünleri Sanayi”, “Gıda, Meşrubat ve Tütün Sanayi” ile “Tarım, Avcılık, Ormancılık” sektörleri temerrüde düşme oranları seçilmiş 10 sektör ortalamasının üzerindedir (Tablo III.8).

Tablo III.8.
Firma Kredilerinin Temerrüde Düşme Oranları (Adet, %) ^{1,2}

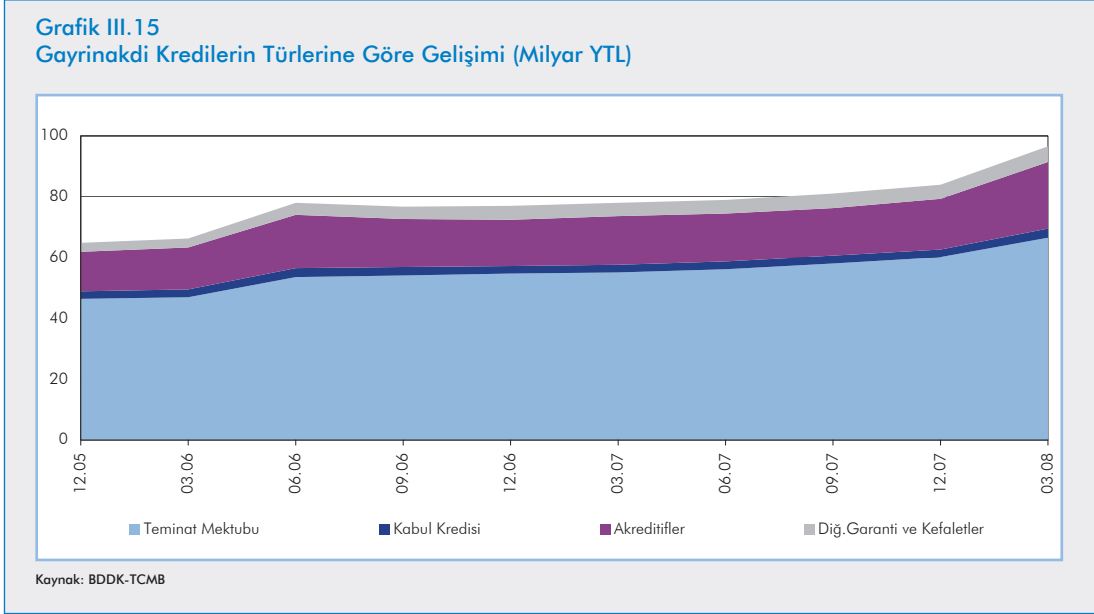
	10.07	12.07	03.08
1 Toptan ve Perakende Tic., Komisyunc., Motorlu Araç Servis Hizm.	14,2	12,2	12,2
2 Taşımacılık, Depolama ve Haberleşme	2,4	2,5	2,9
3 Tekstil ve Tekstil Ürünleri San.	6,5	6,5	7,1
4 İnşaat	5,1	4,7	5,1
5 Gıda, Meşrubat ve Tütün San.	5,9	5,9	6,4
6 Metal Ana San ve İşlenmiş Mad. Ürt.	2,7	2,8	3,2
7 Elektrik, Gaz ve Su Kaynakları	3,1	3,5	4,0
8 Tarım, Avcılık, Ormancılık	8,3	8,6	8,7
9 Makine ve Teçhizat San.	2,7	3,1	3,5
10 Otel ve Restoranlar (Turizm)	4,5	4,7	5,1
10 Sektör Toplamı	5,5	5,4	5,8
Reel Sektör Toplamı	5,9	6,1	7,2

Kaynak: TCMB

(1) Krediler, 1211 sayılı Merkez Bankası Kanununun 44 üncü maddesi çerçevesinde bankalarca yapılan bildirimler esas alınarak hesaplanmış olup, kredi limit veya riskleri toplamı 10 bin YTL’nin (dahil) üzerinde olan firmalara, bankalarca kullanılan kredileri (firmaların bankalar aracılığıyla yurt dışından sağladıkları krediler dahil) içermektedir, Ekim 2007 döneminden itibaren Tasfiye Olunacak Alacaklar herhangi bir limit olmaksızın firma bazında bildirim konusu yapılmaktadır.

(2) Finansal aracılık sektörü hariçtir.

III.1.3. Gayrinakdi Kredilerin Gelişimi



Bankaların gayrinakdi kredi ve yükümlülüklerinden oluşan bilanço dışı yükümlülüklerinin toplam bilanço büyüklüğüne oranı, 2006 yılı sonu itibarıyla yüzde 15,9 iken, 2007 yılı sonunda yüzde 14,9'a gerilemiş, 2008 yılı Mart ayı itibarıyla ise tekrar artarak yüzde 15,8 olarak gerçekleşmiştir.

Büyük ölçüde teminat mektupları ve akreditiflerden oluşan gayrinakdi kredilerin (Grafik III.15) nakdi kredilere oranı 2006 yılı sonu itibarıyla yüzde 35,4 iken, 2007 yılı sonu itibarıyla yüzde 29,8 ve 2008 Mart ayı itibarıyla de yüzde 30,8 olmuştur, 2008 yılı Mart ayında söz konusu kredilerin yüzde 64,5'i yabancı para cinsindedir.

III.1.4. Kredi Riski Senaryo Analizi

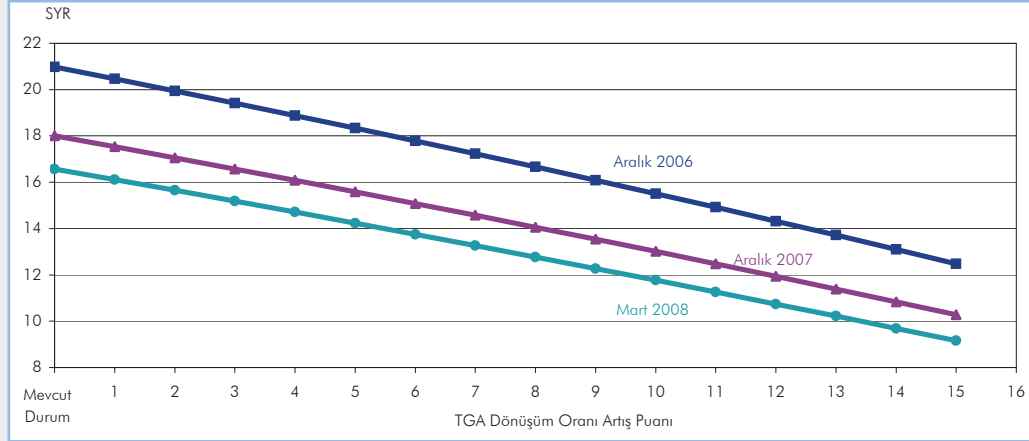
Bankacılık sektörünün maruz kalabileceği kredi riskini değerlendirmek amacıyla 2008 yılı Mart ayı itibarıyla bankaların TGA dönüşüm oranlarında meydana gelebilecek bir artış neticesinde SYR'lerinin nasıl etkileneceği incelenmiştir.

Bu çerçevede;

- i) Bankacılık sektörünün kredi tutarının artmadığı,
- ii) Şoklar sonucu oluşan TGA'ların bankaların mevcut donuk alacak sınıflamaları oranında dağıldığı, şok öncesi TGA'sı bulunmayan bankaların şok sonrası yeni oluşacak TGA'larının tahsil imkanı sınırlı krediler olarak sınıflandırılarak yüzde 20 karşılık ayrıldığı,
- iii) Şok sonrası oluşan yeni TGA'ların şok öncesi SYR hesaplamasında yüzde 100 risk ağırlıklı krediler arasında yer aldığı ve
- iv) Sektörün risk ağırlıklı aktif ve özkaynak toplamında şoklar haricinde bir değişiklik olmadığı

varsayımları altında senaryo analizleri gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, ek karşılıklar hesaplanırken teminat tutarları dikkate alınmamıştır.

Grafik III.16.
Kredi Şoklarının Sektörün SYR'sine Etkileri (%)¹



Kaynak: BDDK-TCMB

(1) Birleşik Fon Bankası, İller Bankası ve kredi portföyü bulunmayan bankalar hariç tutulmuştur.

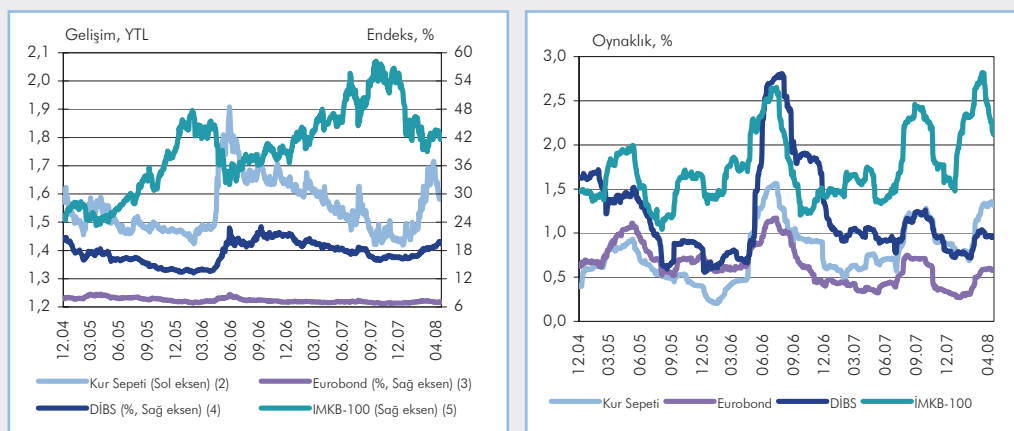
Uygulanan senaryo analizi ile 1-15 puanlık TGA dönüşüm oranı artış şoklarının bankacılık sektörünün sermaye yeterlilik rasyosu üzerinde yaratacağı etkiler incelenmiştir. Buna göre, sektörün TGA dönüşüm oranına uygulanan 15 puanlık artış şoku Aralık 2006 itibarıyla sektörün SYR'sini yaklaşık 8,5 puan azaltırken, Mart 2008 itibarıyla yaklaşık 7,4 puan azaltmaktadır (Grafik III.16). Uygulanan azami şok sonucu sektörün SYR'si yasal sınır olan yüzde 8'in üzerinde kalmakla birlikte yüzde 9,2'ye düşerken, 10 puanın üzerindeki şoklarda sektörün SYR'sinin hedef rasyo olan yüzde 12'nin altına indiği görülmektedir.

III.2. Piyasa Riski ve Senaryo Analizleri

Faiz riski ve kur riskine ilişkin gelişmelerin banka bilançoları üzerindeki etkilerinin incelendiği bu bölümde, varsayım ve tarihsel verilere dayalı iki senaryonun etkileri analiz edilmiştir.

III.2.1. Piyasa Riski Gelişmeleri

Grafik III.17.
Döviz Kurları, Faiz Oranları ve Hisse Senedi Fiyatlarındaki Gelişmeler ve Oynaklıklar¹



Kaynak: TCMB

(1) Oynaklığın hesaplanmasında, ilgili piyasa enstrümanının günlük logaritmik getirisinin standart sapması (60 iş günlük hareketli ortalama) esas alınmıştır.

(2) Kur sepeti, yüzde 50 ABD doları ve yüzde 50 Euro'dan oluşmaktadır.

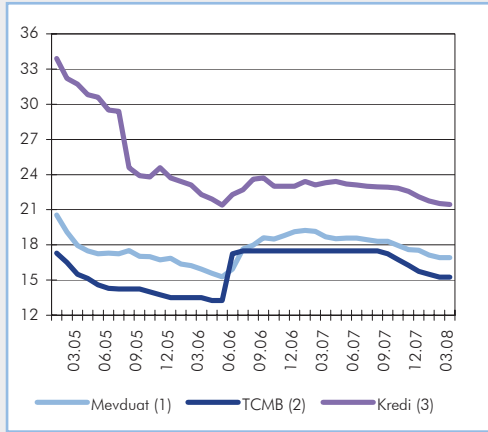
(3) 2030 vadeli ABD doları cinsinden Eurobond faiz oranı esas alınmıştır.

(4) İkincil piyasada en yüksek işlem hacmine sahip DİBS'in faiz oranı esas alınmıştır.

(5) İMKB-100 endeksi 1.000'e bölünerek hesaplanmıştır.

Uluslararası piyasalarda yaşanan dalgalanmaların diğer gelişmekte olan ülkelere paralel olarak ülkemiz finansal piyasalarında da etkisi görülmüştür. 2008 yılı Şubat ayından itibaren İMKB endeksi düşmeye başlamış, DİBS faizleri yükselmiş, YTL değer kaybetme eğilimine girmiştir. Buna paralel olarak, finansal piyasalardaki oynaklık artmıştır. Nisan ayının ikinci yarısından sonra ise Türk parası yeniden değer kazanmaya başlamış, İMKB endeksi oynaklığında nispeten düşüş gözlenmiştir (Grafik III.17).

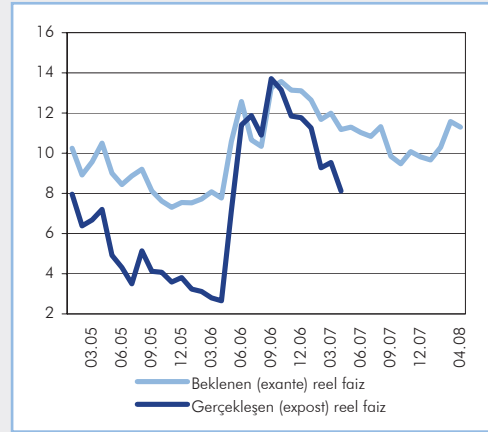
Grafik III.18.
Faiz Oranları (%)



Kaynak: İMKB, TCMB

- (1) Bankacılık sektörü ağırlıklanmış 3 ay vadeli "stok YTL mevduat" faiz oranı.
(2) TCMB gecelik (O/N) borç alma faiz oranı.
(3) Bankacılık sektörü ağırlıklanmış "stok YTL kredi" faiz oranı.

Grafik III.19.
Beklenen¹ ve Gerçekleşen²
DİBS Reel Faizleri (%)



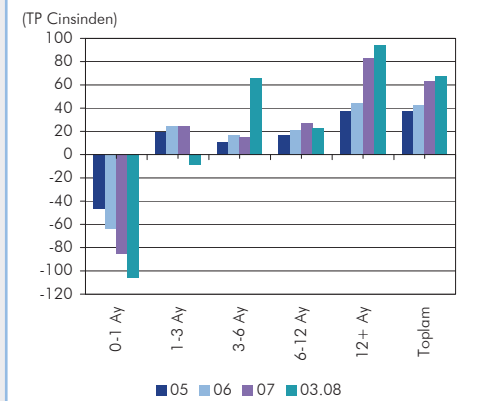
Kaynak: TCMB, İMKB ve TÜİK verileri kullanılarak hesaplanmıştır.

- (1) Beklenen reel faiz oranı = $\frac{(1 + \text{nominal faiz oranı}) / (1 + \text{beklenen enflasyon oranı}) - 1}{100}$ (2) Gerçekleşen reel faiz oranı = $\frac{(1 + 1 \text{ yıl önceki nominal faiz oranı}) / (1 + \text{gerçekleşen enflasyon oranı}) - 1}{100}$ Beklenen enflasyon oranı olarak, Merkez Bankasının yayımladığı aylık Beklentiler Anketinde yer alan yıllık beklenen TÜFE rakamları alınmıştır.

2007 yılı Eylül ayı ile 2008 yılı Şubat ayı arasında politika faiz oranlarındaki düşüşe bağlı olarak mevduat ve kredi faiz oranları düşüş göstermiş ancak uluslararası piyasalardaki gelişmelere paralel olarak Mart ayından itibaren artmaya başlamıştır (Grafik III.18).

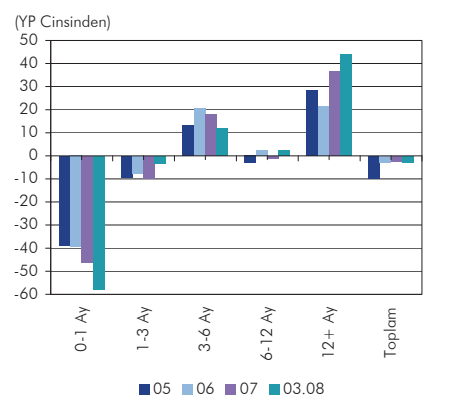
2007 yılı sonunda yüzde 9,8 olan beklenen reel faiz oranı 2008 yılı Nisan ayı itibarıyla yüzde 11,3'e yükselmiştir (Grafik III.19).

Grafik III.20. Bankacılık Sektörünün Faize Duyarlı Açık (Fazla) Gelişimi (Milyar YTL)^{1,2}



Kaynak: TCMB-BDDK

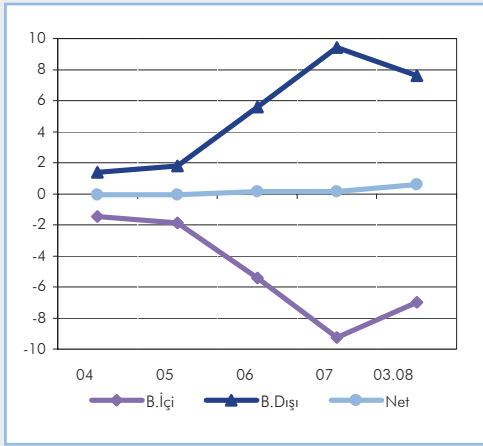
- (1) Yeniden fiyatlama dönemine kalan gün sayısı esas alınmıştır.
(2) TMSF bankası hariç tutulmuştur.



Bankacılık sektörünün yeniden fiyatlama dönemine kalan gün sayısına göre, Türk parası ve yabancı para cinsinden faize duyarlı açıklarının, önceki dönemlerde olduğu gibi 0-1 ay vadede yoğunlaştığı görülmektedir (Grafik III.20).

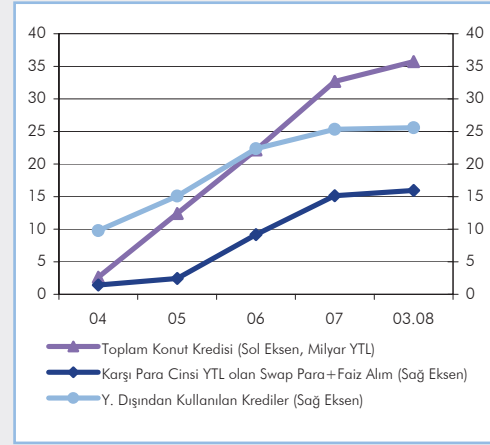
1-3 ay vade diliminde ise 2007 yılı sonu itibarıyla sektörün Türk parası cinsinden faize duyarlı fazlası, Mart 2008 döneminde pozisyon açığına dönüşmüştür. Toplamda ise Türk parası cinsinden faize duyarlı pozisyon fazla iken, yabancı para da açıktır (Grafik III.20).

Grafik III.21. Bankacılık Sektörünün Yabancı Para Pozisyonunun Gelişimi¹
(Milyar ABD doları)



Kaynak: BDDK
(1) Katılım Bankaları dahildir.

Grafik III.22. Konut Kredilerinin Finansmanı ve Swap İşlemleri (%)^{1,2,3}
(Milyar YTL, Milyar ABD doları)



Kaynak: BDDK-TCMB
(1) "Y. Dışından Kullanılan Krediler" sendikasyon ve sekürütizasyon kredilerini içermektedir.
(2) "Konut Kredisi" kullandıran bankalar dikkate alınmıştır.
(3) Katılım Bankaları hariçtir.

Bankacılık sektörünün yabancı para net genel pozisyonu denk pozisyona yakın seyretmekle birlikte, bilanço içi pozisyonu açıktır (Grafik III.21).

Bankacılık sektörünün bilanço içinde yüksek açık pozisyon taşımasının temel sebebi, Türk parası cinsinden kredilerin yabancı para kaynaklarla fonlanmasıdır. Bankalar yurt dışından sağladıkları uzun vadeli yabancı para kredilerin bir kısmını swap işlemleri ile Türk parasına dönüştürmekte ve uzun vadeli konut kredisi kullanmaktadır (Grafik III.22).

Bilanço içi açık pozisyonunu bilanço dışı pozisyon fazlasıyla dengeleyen bankacılık sektörünün, karşı para kodu YTL olan (YTL/döviz olarak yapılan) seçilmiş türev varlıkları toplamı 2008 yılı Mart ayı itibarıyla yaklaşık 40,3 milyar ABD doları olup, bunun 35,4 milyar ABD dolarlık kısmı mali sektör kuruluşlarıyla yapılmıştır.

III.2.2. Senaryo Analizleri

III.2.2.1. Faiz ve Kur Artışları

Bu bölümde, faiz ve kur artışlarının birbirinden bağımsız olarak gerçekleşmeleri durumunda, bankacılık sektörüne ayrı ayrı ve toplam etkileri iki farklı senaryo altında incelenmiştir.

Senaryo A'da, Türk parasının diğer para birimlerine karşı yüzde 30 değer kaybettiği, Türk parası cinsinden faizlerin 6 puan, yabancı para cinsinden faizlerin 5 puan birden arttığı ve Eurobond fiyatlarının yüzde 5 azaldığı durum incelenmektedir.

Senaryo B'de ise Türk parasının diğer para birimlerine karşı yüzde 30 değer kaybettiği, faiz artışlarının 2006 yılı Mayıs ve Haziran aylarında piyasalarda yaşanan faiz dalgalanmalarından yaklaşık 2 kat yüksek gerçekleştiği ve Eurobond fiyatlarının yüzde 5 azaldığı durum ele alınmıştır¹⁰.

Tablo III.9. Faiz ve Kur Artış Senaryoları

	SENARYO A	SENARYO B
A. Kur Artışı	Türk parasının diğer para birimlerine karşı yüzde 30 değer kaybetmesi	Türk parasının diğer para birimlerine karşı yüzde 30 değer kaybetmesi
B. Faiz Artışı - TP	0-1 ve 1-3 ay vadeli faize duyarlı Türk parası aktif ve pasiflerin 6 puan yüksekte yeniden fiyatlandırılması	Faize duyarlı Türk parası aktif ve pasiflerin 0-1 ay vadede 9 puan; 1-3 ay vadede 8 puan; ve 3-6 ay vadede 11 puan yüksekte yeniden fiyatlandırılması
C. Faiz Artışı - YP	0-1 ve 1-3 ay vadeli faize duyarlı yabancı para aktif ve pasiflerin 5 puan yüksekte yeniden fiyatlandırılması	Faize duyarlı yabancı para aktif ve pasiflerin 0-1 ay vadede 1,1 puan; 1-3 ay vadede 0,7 puan; ve 3-6 ay vadede 1,1 puan yüksekte yeniden fiyatlandırılması
D. TP Ticari Portföy ¹	Ticari portföyde yer alan iskontolu Türk parası cinsinden menkul kıymetlerin piyasa faiz oranlarının 6 puan artması	Ticari portföyde yer alan iskontolu Türk parası cinsinden menkul kıymetlerin piyasa faiz oranlarının 0-1 ay vadede 9 puan; 1-3 ay vadede 8 puan; ve 3-6 ay ve üzeri vadede 11 puan artması
E. Eurobond Portföyü	Ticari portföyde yer alan Eurobondların fiyatlarının yüzde 5 değer kaybetmesi	Ticari portföyde yer alan Eurobondların fiyatlarının yüzde 5 değer kaybetmesi

Kaynak: TCMB

(1) Ticari portföy, gerçeğe uygun değer farkı kar/zarara yansıtılan menkul değerler ile satılmaya hazır menkul değerlerden oluşmaktadır.

Döviz kuru artışlarının sektöre etkileri hesaplanırken bankaların YPNGP verileri kullanılmış, faiz artışlarının sektöre olan etkilerinin hesaplanmasında ise standart yöntemin tamamlayıcısı olan ve Basel Bankacılık Komitesi'nin uygulanmasını önerdiği yeniden fiyatlandırma yöntemi uygulanmıştır. Bu çerçevede, bankaların yeniden fiyatlama dönemine göre 0-1, 1-3 ve 3-6 ay vade dilimlerindeki faize duyarlı aktifleri ve pasifleri arasındaki fark tutarları kullanılmıştır.

Yeniden fiyatlandırmaya dayalı senaryo analizlerinde,

- Bankaların varlık ve yükümlülüklerinin faiz duyarlılığının analiz dönemi boyunca değişmediği,
- Vadesiz mevduatların faize duyarlı olmadığı,
- Yeni kaynak giriş-çıkışının olmadığı ve
- Faiz artışlarının senaryo A'da 3 ay; senaryo B'de 6 ay süreceği, varsayılmıştır.

¹⁰ Mayıs-Haziran dalgalanmaları sonucu gerçekleşen faiz artışında DİBS faiz oranları esas alınmıştır.

Ayrıca, faiz artışlarının ticari portföyde yer alan Türk parası cinsinden iskontolu menkul kıymetler ve Eurobond portföyünde yaratacağı değer kayıpları da hesaplanmıştır.

Tablo III.10. Piyasa Riski Senaryo Analizi Sonuçları¹ (Milyon YTL)

	Senaryo A			Senaryo B		
	2006	2007	03.08	2006	2007	03.08
A. Kur Artışı						
a. Toplam	80,36	7,26	258,49	80,36	7,26	258,49
Kâr (Zarar) /Özkaynaklar (%)	0,16	0,01	0,36	0,16	0,01	0,36
b. Kâr Eden Bankalar	269,73	226,48	417,30	269,73	226,48	417,30
c. Zarar Eden Bankalar	-189,37	-219,21	-158,80	-189,37	-219,21	-158,80
Zarar Ed. Bank. Zarar Top./Özk. (%)	-1,41	-0,09	-0,13	-1,41	-0,09	-0,13
B. Faiz Artışı						
a. TP	-172,20	-466,29	-1.236,61	258,30	-725,14	-103,98
b. YP	-290,24	-425,69	-485,31	-1,97	-71,39	-145,79
Faiz Artışı Kaynaklı Kâr (Zarar) (a+b)	-462,44	-891,98	-1.721,92	256,33	-796,54	-249,77
Faiz Artışı Kaynaklı Kâr (Zarar)/ Özk. (%)	-0,89	-1,33	-2,43	0,49	-1,18	-0,35
C. TP Ticari Portföyü						
Faiz Artışı Kaynaklı Değer Azalışı	-1.549,42	-2.342,07	-2.569,87	-2.701,65	-4.058,21	-4.442,79
Faiz Artışı Kay. Değ. Azalışı/Özk. (%)	-3,00	-3,49	-3,63	-5,23	-6,04	-6,29
D. Eurobond Portföyü						
Değer Azalışı	-631,58	-695,99	-831,84	-631,58	-695,99	-831,84
Değer Azalışı/Özkaynak (%)	-1,22	-1,03	-1,17	-1,22	-1,03	-1,17
E. Toplam						
Kâr (Zarar)	-2.563,09	-3.922,78	-4.865,15	-2.996,54	-5.543,49	-5.265,91
Kâr (Zarar)/Özkaynak (%)	-4,96	-5,84	-6,88	-5,90	-8,26	-7,45
Sektörün Mevcut SYR'si (%)	19,78	17,44	16,01	19,78	17,44	16,01
Senaryo son. sektörün yeni SYR'si² (%)	18,80	16,42	14,90	18,63	16,00	14,81

Kaynak: TCMB

(1) Birleşik Fon Bankası ile T. Kalkınma Bankası, İller Bankası ve Eximbank hariçtir.

(2) Senaryolar kapsamında verilen şoklar sonucu gerçekleşen kâr (zarar)'ın yalnızca sermayeyi etkilediği, risk ağırlıklı aktifler üzerinde etkisi olmadığı varsayılmıştır.

III.2.2.1.1. Kur Artışı

2008 yılı Mart ayı itibariyle, kur artış şoku sonucunda bankacılık sektörü pozisyon fazlasına bağlı olarak kar yazmaktadır. Şok sonucu pozisyon açıklarına bağlı olarak zarar eden bankaların zarar tutarının özkaynakları içindeki payında ise 2007 yılı sonuna kıyasla önemli bir değişiklik olmamaktadır (Tablo III.10).

III.2.2.1.2. Faiz Artışı ve Değer Azalışı

i) 2008 yılı Mart ayı itibariyle Senaryo A ve Senaryo B sonucunda TP cinsinden faiz gelirlerinde azalış meydana gelmektedir. Senaryo A sonucunda faiz gelirlerinde meydana gelen

azalış, 0-1 ay vade dilimindeki pozisyon açığındaki artışa ve 1-3 ay vade dilimindeki pozisyon fazlasının azalışa dönüşmesine bağlı olarak, 2007 yılı sonuna kıyasla oldukça yüksek düzeyde gerçekleşmektedir. Şokun 6 ay süreceği varsayımına dayanan Senaryo B'de ise 3-6 ay vade dilimindeki pozisyon fazlasındaki önemli artış, şok sonucu meydana gelen faiz gelirlerindeki azalışın 2007'ye kıyasla daha düşük olmasına neden olmuştur.

Yabancı parada ise şok sonucu her iki senaryoda da faiz gelirlerinde azalış meydana gelmektedir. Söz konusu azalışın düzeyi, Senaryo A sonucunda 2007 yılı sonuna kıyasla önemli bir değişiklik göstermezken, Senaryo B sonucunda 3-6 ay vade dilimindeki pozisyon fazlasındaki azalışa bağlı olarak artmaktadır.

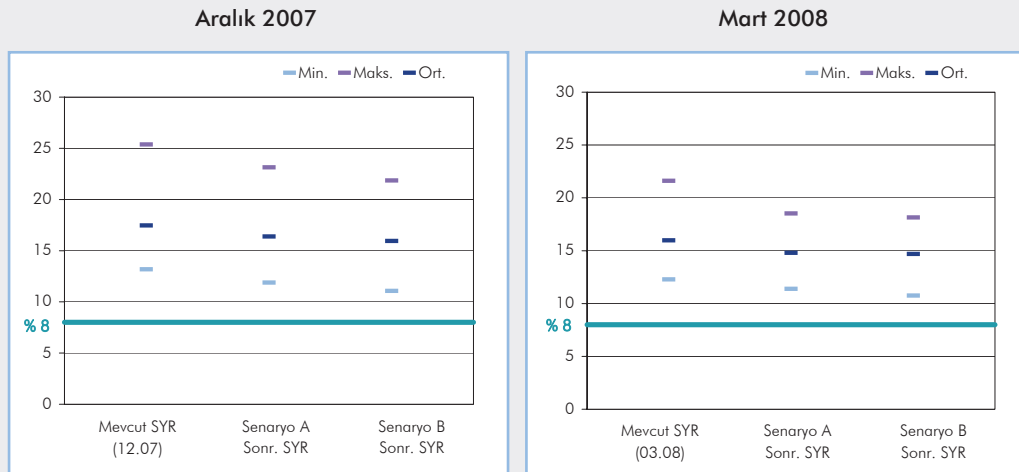
2008 yılı Mart ayı itibarıyla faiz artış şoklarının toplam etkisinin özkaynaklara oranı ise Senaryo A'da, faiz gelirlerindeki azalışın daha yüksek düzeyde gerçekleşmesine bağlı olarak artmakta, Senaryo B'de ise daha düşük olmasına bağlı olarak azalmaktadır.

ii) Faiz artışlarının Türk parası cinsinden iskontolu menkul kıymetlerin piyasa değerinde oluşturacağı kayıplar, 2008 yılı Mart ayında bir miktar artarken, söz konusu kayıpların özkaynaklara oranında özellikle Senaryo A sonucunda önemli bir değişiklik gerçekleşmemektedir.

iii) Eurobond portföyünde doğacak değer kayıpları, 2007 yılı sonu ile karşılaştırıldığında artmaktadır.

Sonuç olarak 2008 yılı Mart ayı itibarıyla, Senaryo A sonucu ortaya çıkan kayıplar 2007 yılı sonuna kıyasla artarken, Senaryo B sonucu azalmaktadır. Her iki senaryo sonucunda da sektörün sermaye yeterliliği rasyosunda yaklaşık 1 puanlık düşüş gerçekleşmektedir.

Grafik III.23.
Senaryoların Banka Bazında Etkisi (İlk 10 Banka)¹



¹⁾ Analize aktif paylarına göre bankacılık sektörünün ilk 10 bankası dahil edilmiştir.

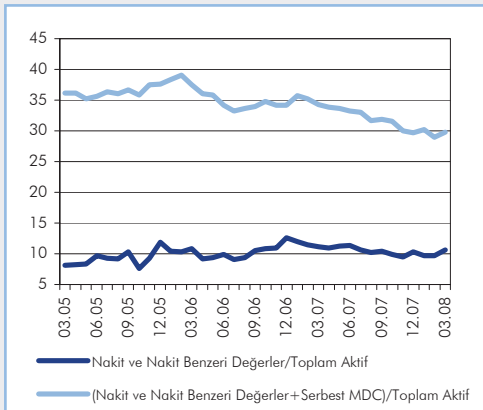
A ve B senaryolarının, aktif paylarına göre ilk 10 bankanın SYR'leri üzerindeki etkileri incelendiğinde, maksimum, minimum ve ortalama SYR'lerin yasal sınırın üzerinde kalmakla birlikte 2007 yıl sonuna kıyasla daha düşük gerçekleştikleri görülmektedir.

III.3. Likidite Riski¹¹

Bankacılık sektöründe nakit ve nakit benzeri değerlerden oluşan likit varlıkların toplam varlıklara oranı, 2007 yılı başından bu yana genelde azalış eğilimi sergileyerek, yüzde 10 seviyelerinde sürdürülmüş, 2008 yılı Mart dönemi itibariyle özellikle bankalardan alacaklar kaleminde izlenen artışla hafif bir ivme kazanarak, yüzde 10,6 olarak gerçekleşmiştir.

Teminata veya repoya konu olmayan serbest menkul değerlerin dikkate alınması durumunda da oranın azalış yönünde bir seyir izlediği, 2008 yılı Mart ayı itibariyle ise bankalardan alacaklar ve serbest menkul değerlerdeki artışa bağlı olarak sınırlı bir artışla, yüzde 29,8 olarak gerçekleştiği görülmektedir (Grafik III.24).

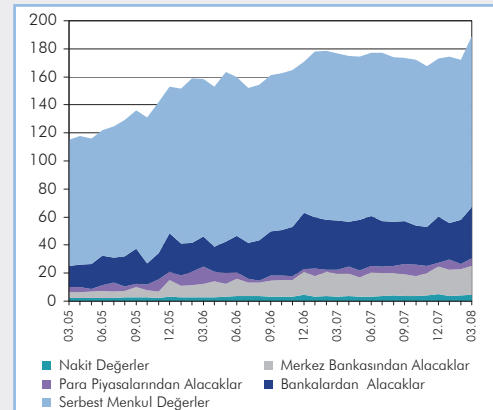
Grafik III.24.
Temel Likidite Göstergeleri (%)^{1,2}



Kaynak: BDDK-TCMB

(1) Nakit ve Nakit Benzeri Değerler=Nakit Değerler + TCMB'den Alacaklar + Para Piyasalarından Alacaklar + Bankalardan Alacaklar.
(2) Serbest MDC=Teminata ve Repo İşlemine Konu Olmayan Menkul Değerler Toplamı.

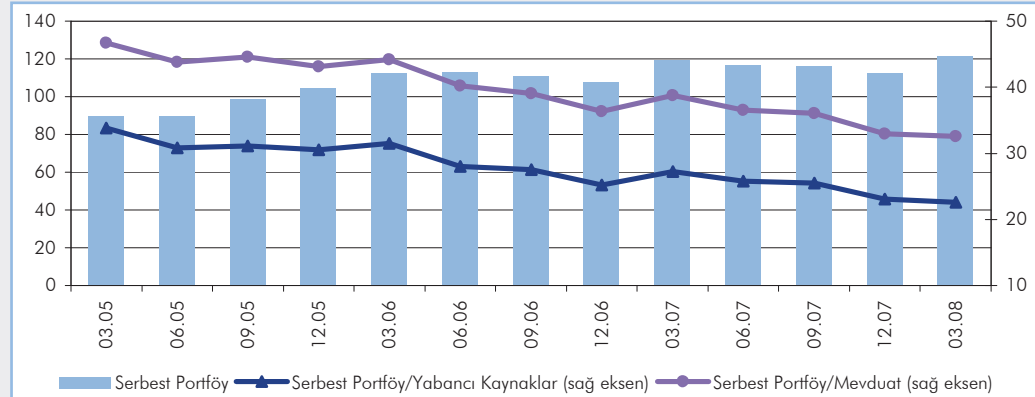
Grafik III.25.
Likit Aktiflerin Dağılımı (Milyar YTL)



Kaynak: BDDK-TCMB

Nakit ve nakit benzeri değerler arasında en büyük paya bankalardan alacaklar kalemi sahiptir (Grafik III.25). 2008 yılı Mart ayı itibariyle en belirgin gelişme bankalardan alacaklar kaleminin ve serbest menkul değerler portföyünün gösterdiği artıştır.

Grafik III.26.
Teminatların Yükümlülükleri Karşılama Oranı¹ (Milyar YTL, %)



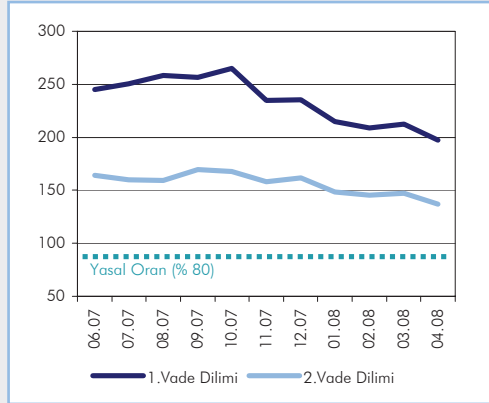
Kaynak: TCMB-BDDK

(1) Bu hesaplama katılmayan bankaları dahil edilmemiştir.

¹¹ Bu bölümde yapılan değerlendirmelere katılmayan bankaları da dahil edilmemiştir.

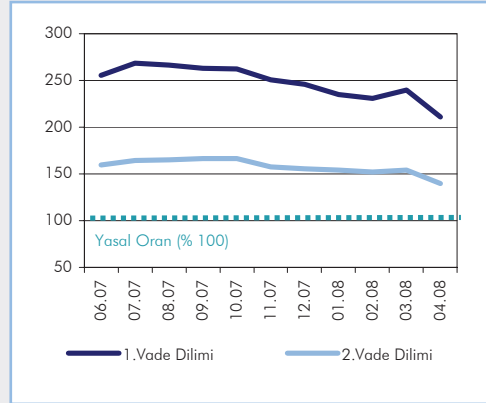
Geçici bir likidite sıkışıklığı durumunda, Merkez Bankası tarafından bankalara likidite temini için kabul edilebilecek teminatlar arasında yer alan serbest menkul değerlerin yabancı kaynaklara oranının 2008 yılı Mart ayı itibarıyla yüzde 22,6 seviyesinde olduğu görülmektedir. Serbest portföy/mevduat oranı ise aynı tarih itibarıyla yüzde 32,6 olarak gerçekleşmiştir (Grafik III.26). Her iki oran da yılsonundan bu yana aynı seviyeyi korumaktadır.

Grafik III.27.
YP Likidite Yeterlilik Rasyosu (%)



Kaynak: BDDK-TCMB

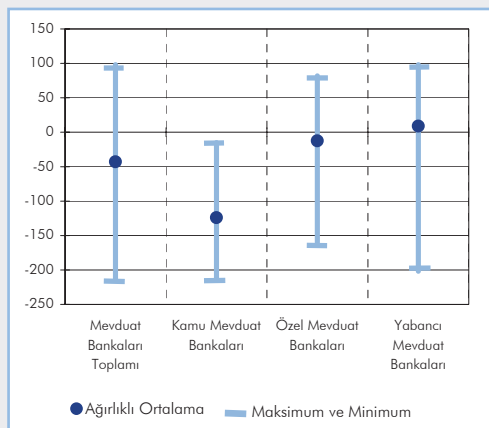
Grafik III.28.
Toplam Likidite Yeterlilik Rasyosu (%)



Kaynak: BDDK-TCMB

Bankaların Likidite Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik'e göre hesaplanan bankacılık sektörünün likidite yeterlilik oranları, 1. ve 2. vade dilimleri¹² için hem toplam hem yabancı parada, 2007 yılının son çeyreğinden bu yana düşüş eğilimine girmesine rağmen yasal oranların¹³ oldukça üstünde seyretmektedir (Grafik III.27 ve Grafik III.28). Söz konusu oranlarda 2008 yılı Nisan ayında görülen kırıma, esas itibarıyla 5 Nisan 2008 tarihinde mevzuatta yapılan değişikliktir kaynaklanmaktadır. (Kutu 13)

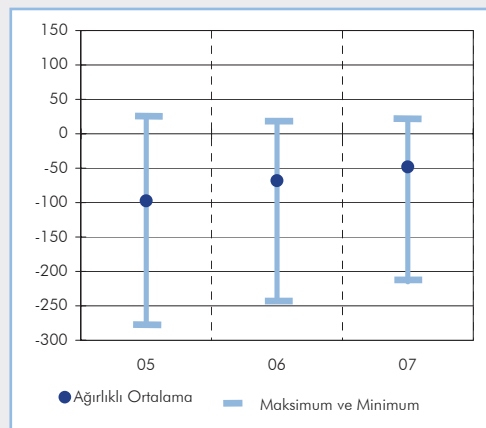
Grafik III.29.
Fonlama Fazlası (Açığı) (%)^{1,2}



Kaynak: BDDK-TCMB

(1) Fonlama Açığı = (Müşteri Kredileri-Mevduatları) /Müşteri Kredileri
(2) TMSF bünyesindeki banka dahil edilmemiştir.

Grafik III.30.
Aktif Büyüklüklerine Göre İlk 10 Bankanın
Fonlama Fazlası (Açığı) (%)



Kaynak: BDDK-TCMB

¹² Varlık ve yükümlülüklerden vadeye kalan süresi 0 ile 7 gün arasında olanlar 1. vade dilimini, 0 ile 31 gün arasında olanlar ise 2. vade dilimini oluşturmaktadır.

¹³ Bu oranlar, her iki vade diliminde, toplam likidite için yüzde 100, YP likidite için yüzde 80 olarak belirlenmiştir.

2007 yılı sonu itibarıyla, mevduat bankalarının mali kesim dışına kullandırılan toplam krediler, mali kesim dışına ait toplam mevduatlardan tutar olarak düşük seviyede olduğundan bu bankaların "fonlama fazlası" bulunmakla birlikte, bankalar arasında bu durum farklılık göstermektedir. Banka grupları itibarıyla incelediğimizde, kamu mevduat bankalarının yapısı gereği fonlama fazlası olduğu ve farklılığın nispeten daha düşük olduğu görülmektedir (Grafik III.29). Yabancı mevduat bankaları grubunda ise bazı bankalar oynaklığı nispeten yüksek olan bankalararası fonlara daha bağımlıdır ve dolayısıyla grubun fonlama açığı oluşmaktadır. Aktif büyüklüklerine göre ilk 10 banka incelendiğinde ise bankalar arasındaki farklılaşmanın 2007 yılı itibarıyla azaldığı dikkat çekmektedir (Grafik III.30).

Kutu 13.

Bankaların Likidite Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelikte Yapılan Değişiklikler

Bankaların nakit çıkışlarını tam ve zamanında karşılayacak seviyede nakit mevcuduna ve nakit akışına sahip olmalarını ve likidite riskinin daha etkin bir şekilde yönetilmesini sağlamak amacıyla BDDK tarafından yürürlüğe konan yönetmelikte 5 Nisan 2008 tarihinde bir değişiklik yapılmıştır.

Değişiklik ile likit varlıklar içinde yer alan borçlu cari hesap niteliğindeki kredilerin anapara tutarlarının vadesine bakılmaksızın stok değerleri üzerinden dikkate alınma oranı yüzde 90'dan yüzde 45'e düşürülmüş olup, bu düzenleme rasyoların aşağı yönlü hareketinde etkili olmuştur. Diğer etkiler hariç, yapılan değişiklik nedeniyle rasyoların, 25 Nisan 2008 haftası verileri esas alındığında toplam için 1. vadede yüzde 8, 2. vadede ise yüzde 7 azaldığı belirlenmiştir.

Getirilen bir diğer yenilik, stok değerler ile yüzde yüz dikkate alınma oranı üzerinden hesaplanan yeni bir rasyoya yöneliktir. Buna göre; vadelerine bakılmaksızın stok değerleri üzerinden günlük olarak hesaplanacak seçilmiş aktif kalemler toplamının, seçilmiş pasif kalemler toplamına oranının haftalık basit aritmetik ortalamasının yüzde yediden az olmaması gerekmektedir. Ancak, bu oranın ilk 3 ay için en az yüzde beş, ikinci üç ay için ise en az yüzde altı olarak uygulanması öngörülmüştür. Bu düzenleme kapsamında hesaplanmış olan söz konusu oran, 25 Nisan 2008 haftasında sektör için yüzde 10,1 olarak gerçekleşmiştir.

III.4. Finansal Sağlamlık Endeksi

Finansal Sağlamlık Endeksi (FSE), bankacılık sektörünün finansal yapısının sağlamlığının ne yönde hareket ettiğine ilişkin bir "bileşik gösterge" oluşturmak amacıyla hesaplanmaktadır. Endeksin oluşturulmasında; aktif kalitesi, likidite, kur riski, faiz riski, kârlılık ve sermaye yeterliliği endeksleri olmak üzere altı alt gösterge kullanılmıştır. Her bir alt gösterge altında ise bankacılık sektörünün risklerini ve kırılma noktalarını yansıtacak rasyolar seçilerek, bunlar belli ağırlıklar çerçevesinde endeksi oluşturmuştur (Tablo III.11).

Tablo III.11 Finansal Sağlamlık Endeksi Değişkenleri

	Finansal Sağlamlık Göstergeleri	Endekse Etkinin Yönü	Ağırlık
Aktif Kalitesi	Brüt Takipteki Alacaklar / Brüt Kredi	negatif	0,33
	Net Takipteki Alacaklar / Özkaynaklar	negatif	0,33
	Duran Aktifler / Toplam Aktifler ¹	negatif	0,33
Likidite	Likit Aktif / ToplamAktif ²	pozitif	1,00
Kur Riski	Bilanço İçi Yabancı Para Pozisyonu / Özkaynaklar ³	negatif	0,50
	Yabancı Para Net Genel Pozisyonu / Özkaynaklar ⁴	negatif	0,50
Faiz Riski	(1 Aya Kadar Faize Duyarlı TP Cinsi Aktifler - 1 Aya Kadar Faize Duyarlı TP Cinsi Pasifler) / Özkaynaklar ⁵	negatif	0,50
	(1 Aya Kadar Faize Duyarlı YP Cinsi Aktifler - 1 Aya Kadar Faize Duyarlı YP Cinsi Pasifler) / Özkaynaklar ⁵	negatif	0,50
Kârlılık	Net Kâr / Toplam Aktif	pozitif	0,50
	Net Kâr / Özkaynaklar	pozitif	0,50
Sermaye Yeterliliği	Serbest Sermaye / Toplam Aktif ⁶	pozitif	0,50
	Sermaye Yeterliliği Rasyosu	pozitif	0,50

(1) Duran Aktifler; iştirak, bağlı ortaklık, elden çıkarılacak kıymetler, sabit kıymetler ve net takipteki alacaklar toplamından oluşmaktadır.

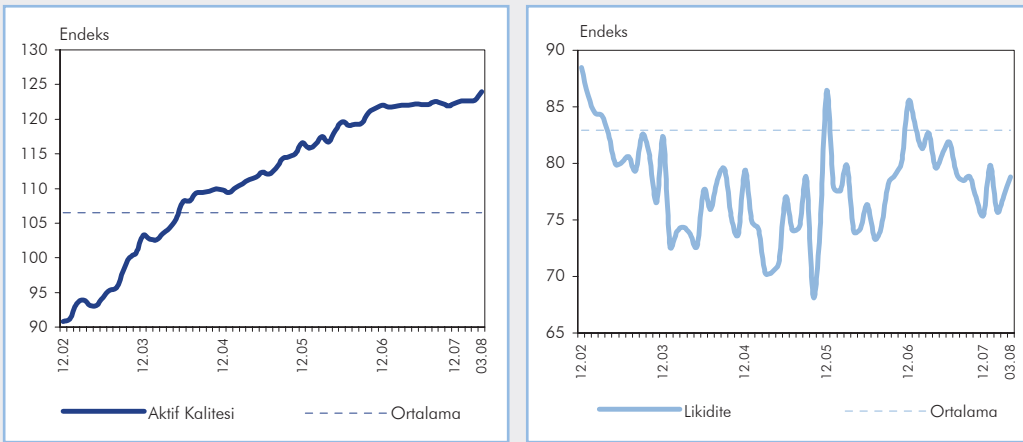
(2) Likit Aktifler; nakit değerler, Merkez Bankası, piyasalar, bankalar ve ters repo işlemlerinden alacaklar toplamından oluşmaktadır.

(3) Özkaynaklar, yasal özkaynak tanımı olup, bilançonun pasifinde yer alan özkaynak tanımından farklıdır. Hesaplama mutlak değer olarak yapılmıştır.

(4) Bilanço içi yabancı para pozisyonu ile bilanço dışı kalemlerin toplanması ile yabancı para net genel pozisyonu elde edilmektedir. Hesaplama mutlak değer olarak yapılmıştır.

(5) Hesaplama mutlak değer olarak yapılmıştır.

(6) Serbest sermaye, özkaynak tutarından duran aktiflerin çıkarılmasıyla hesaplanmaktadır.

Grafik III.31. Finansal Sağlamlık Alt Endeksleri¹ (1999=100)



FSE'yi oluşturan alt endeksler incelendiğinde (Grafik III.31);

i. Aktif Kalitesi Endeksi: 2007 yılı sonunda 122,7 olan aktif kalitesi endeksi, 2008 yılı Mart ayında esas olarak takibe dönüşüm oranındaki iyileşme nedeniyle, 124'e yükselmiştir.

ii. Likidite Endeksi: 2007 yılı sonunda 79,8 olan likidite endeksi, likit aktiflerin toplam aktifler içerisindeki payındaki kısıtlı düşüş nedeniyle 2008 yılı Mart ayında 78,8 olarak gerçekleşmiştir.

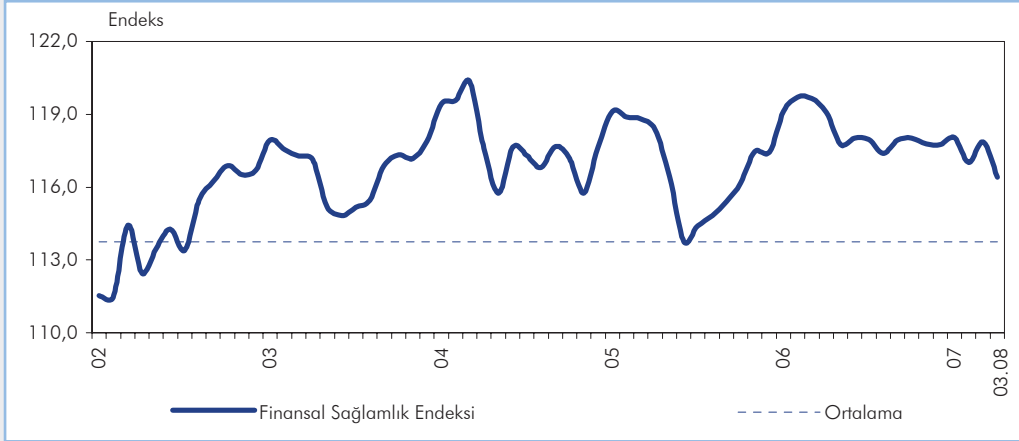
iii. Kur Riski Endeksi: 2007 yılı sonunda 125,6 olan kur riski endeksi, 2008 yılı Mart ayında 126,1'e yükselmiştir. Bankacılık sektörünün açık pozisyonunun sınırlı olması nedeniyle kur riski endeksi istikrarlı bir seyir izlemektedir.

iv. Faiz Riski Endeksi: 2007 yılı Aralık ayında 127,3 olan faiz riski endeksi, 2008 yılı Mart ayında 121,4'e düşmüştür. Faiz riski endeksinin azalışında, Türk parası ve yabancı para cinsinden 1 aya kadar faize duyarlı aktiflerin, 1 aya kadar faize duyarlı pasifler arasındaki farkın özkaynaklara oranındaki artış etkili olmuştur.

v. Kârlılık Endeksi: 2007 yılı sonunda 107,8 olarak gerçekleşen endeks, bankacılık sektörünün aktif kârlılığının azalmasına bağlı olarak 2008 yılı Mart ayında 107,5'e gerilemiştir.

vi. Sermaye Yeterliliği Endeksi: 2007 yıl sonu itibariyle 145 olan endeks, kredilerdeki artışın yanı sıra Ocak ayından itibaren uygulamaya giren geçici ve kesin teminat mektuplarıyla akreditiflerin risk ağırlığının değişmesine bağlı olarak 2008 yılı Mart ayında 140,7'ye gerilemiştir.

Grafik III.32.
Finansal Sağlık Endeksi¹ (1999=100)



Kaynak: BDDK-TCMB

(1) Kullanılan ortalama, finansal sağlık endeksinin Aralık 1999 – Mart 2008 ortalamasıdır.

Bankacılık sektörünün sağlamlığının bir göstergesi olarak izlediğimiz Finansal Sağlık Endeksi, kârlılık, sermaye yeterliliği ve faiz riski endekslerindeki azalışa bağlı olarak 2008 yılı Mart ayında 116,4 seviyesine gerilemiştir.